

Jurij Kobè.¹⁾

Spisal dr. K. Glaser.

rodivši se dné 8. ržnega cvéta leta 1807. v Poljanah poleg Kolpe, dovršil je ljudske in latinske šole v Karlovcu, licej in bogoslovske studije pa v Ljubljani, kapelanoval od leta 1837. v Semiči, Kostelu, Mokronogu, na Trebélnem, v Črnomlji, v Leskovcu do leta 1851., potem je bil župnik na Planini do leta 1856. in končno v Čateži do smrti dné 29. ržnega cvéta leta 1858.

Ker je izvršil svoje prve nauke na Hrvaškem, navzel se je bil ilirske ideje, za katero je pisal v letih 1840. in 1841. v Gajevih listih, pozivajoč svoje rojake v ilirsko kolo.

Ko se je navdušenje za to misel nekoliko poleglo in ko so si Slovenci ustanovili svoja glasila, bil jim je Kobè marljiv sodelavec. Prvi njegov spis v slovenskih listih sem zasledil v »Novicah« leta 1847.,²⁾ z naslovom: »Beli Kranjci onkraj hribov Gorjancev in Kočevarjev ob reki Kolpi od Metlike do Osilnice.« Tu popisuje v šestih oddelkih nošo, jezik, národne pesmi, katere posebno radi popevajo Poljanci; človek bi prè mislil, da je Vuk tukaj zbral svoje pesmi, takó so jednake srbskim; v potrdilo navaja nekatere. Potem navaja ženitovanjske navade, v katerih popevajo »Kraljeviča Marka«. Napósled navaja nekoliko njih pregovorov. Članek je za óne čase res znamenit.

Največji del njegovega slovstvenega delovanja je namenjen v to, da se Slovenci poblíže seznanijo s svojimi sosedi — s Hrvati in Srbi; v tem zmislu je spisan članek: »Ženitovanje v Dalmaciji poleg turške meje.«³⁾ V Risnu in Dubrovniku se pravi prè »veriti deklet« ali »veriti se z dekletom = prositi za deklet«; — na široko opisuje vse šege in navaja tudi pesmi, ki se pojó ob tej priliki. V to stroko spada spis: »En dan na piru (ženitnini) v Krajini (Vojaški gránici)«⁴⁾, kjer razkazuje, da je dobro postreženo z jestvinami, samó za vino je joj, ker hodi jedina posoda plošnata, držeča okolo 24 litrov silo počasi od soseda do soseda. Kdor ne zna napijati, ne smé sedeti na gorenjem

¹⁾ Jos. Marn, Jezič. XVII, str. 1.—16.; ²⁾ str. 163., 167., 170.—1., 175., 178., 182.—3.; uredništvo »Novice« dostavlja: »Čast. gosp. pisatelja prosimo, nam večkrat za »Novice« kaj poslati«; ³⁾ Nov. 1854, str. 62., 66.—7.; 71., 74.—5., 79., 83.—4.; 90., 95., 99.—100; ⁴⁾ Nov. 1853, str. 347.

konci mize; kakó je treba opravljati ta pôsel, razkazuje članek »Srbske zdravice«¹⁾; takih je sedem: 1.) v dobri čas od obeda; 2.) v boljši čas od obeda; 3.) v slavo božjo; 4.) v zdravje domačinovo; 5.) v zdravje prijateljsko; 6.) za častitost snida in shoda; in 7.) za mize, obraza in ustanka.

V članku:

»Znajte, da je slava večja,²⁾
So več brati bratec biti«

govori iskreno za ilirsko idejo in navaja končno pesem belokranjsko o »Kraljeviči Marku«.

Opisal nam je Kobè tudi običaje pri pogrebu in navel pesmi, ki se pri tem pojó; dotična zbirka pesmij ima naslov: »Srbsko klaganje za mertvimi«³⁾ Po Vuku: 1.) Mati nad sinom; 2.) Druge mater tolažeče; 3.) Spet takó; 4.) Dve in dve; 5.) Spet tako; 6.) Spet tako; 7.) Kadar merliča iz hiše nesejo; 8.) Pop ji govori (ko odnesó možá iz hiše); 9.) Tretji dan na grobu rajnega. 8. pesem slóve takó:

»S svetom se treba razabrati
Svojo žalost pregoreti
Kdor se rodi, vsak mora umreti
Nekdo preje, nekdo pa pozneje
Al' se treba u jad razabrati
I družino svojo utešiti.«

Ker se je mnogo bavil s hrvaškim in srbskim slovstvom, napravljajal je leta 1855. »Čakavce po Vuku z ozirom na Kekavce«⁴⁾; v tem članku pride do teh le zaključkov: Iz vsega tega se vidi, da se južni Slovani razven Bolgarov delé po jeziku na troje: Pervi so Srbi, ki govore što ali šta in na konci zloga izgovarjajo o namesto l — drugi so Horvati, ki namesto što ali šta govore ča (potem se zovejo tudi Čakavci) — tretji so Slovenci, ali kakor jih mi zovemo Kranjci, ki namesto što govore kaj (Kekavci) . . . . . Med Slovence spadajo tudi denašnji Horvatje v Varožlinski, Križevski in Zagrebski okolici, katerih jezik je prelaz iz Kranjskega v Srbski i. t. d.

Z jezikoslovjem se bavi tudi v članku »Badnjak«⁵⁾ in »Skutnik«⁶⁾. V »slovniških pomenkih«⁷⁾ svetuje slovenskim pisateljem pisati *u* namesto *v*, in tudi v drugih slučajih posnemati ilirske pisatelje.

V to vrsto spada tudi spis: »Serbskega jezika domovina«⁸⁾. Po Vuku razpravlja na tanko, v kakih razmerah živé po raznih deželah.

¹⁾ Bčela 1851, str. 123.—4., 141.—2.; ²⁾ Nov. 1854, str. 151.—2., 154—5.; ³⁾ Nov. 1855, str. 128., 132., 136.; ⁴⁾ Nov. 1857, str. 371., 374., 379.; ⁵⁾ Nov. 1857, str. 19.—20.; ⁶⁾ Nov. 1853, str. 191., 271., 303.; ⁷⁾ Nov. 1853, str. 378.; ⁸⁾ Nov. 1857, str. 47., 51., 54.—55.

Iste leta je objavil dvoje kratkočasnih povestij: »Kapitan Terbuhovič in Ruskinja«¹⁾ in »Rusovski car Pavel in eden njegovih oficirjev«²⁾. V isto vrsto spada »Ahmet Methemir in njegov sin Abdala«³⁾, v katerem pripoveduje, kake nauke je dajal oče svojemu sinu.

Dobro je opisal Turke⁴⁾, končavši popis z besedami: »Oni spadajo, kakor živijo in ravnajo v Azijo, kamor se tudi bogati in pobožni, pa mrtvi Mozlemi nesti dajo, da bi njih pepela ne oskrunili keršanski psi, ki pa bojo vender prej alj pozneje si njih deželo osvojili. Bog bi htel!«

Opisal je tudi Ruse⁵⁾, po razsodbi nekega Nemca, da pridejo časi, ko se bodo učili ruskemu jeziku, kakor jezikom drugih velikih kulturnih narodov. Potem primerja Ruse z Macedonci.

Omeniti nam je še krajših sestavkov, n. pr. »Domorodne misli«⁶⁾, kjer priporoča domoljubom, naj skrbé za šole, leta 1852. govori o knjigah, ki jih potrebuje »narod«⁷⁾, »o Damokljejevem meču«⁸⁾, priporočane iskati sreče »tam, kjer je ni najti«⁹⁾.

Kakor je že leta 1848. iz Sv. Križa poleg Kostanjevice kapelan prosil, naj bi Kranjci pomagali, da bi Prigorci dobili duhovnika, takó je tudi leta 1855. »Iz okolice Zaplaške na Dolenskem« prosil milodarov za župljane.

Vse premalo se uvažuje to, da je on mnogo lepih narodnih pesmij nekaj nabral, nekaj prevel iz srbsčine na slovenski jezik. Zasedil sem te-le pesmi: »Majka Maro iza grada zvala«¹⁰⁾, »Tičica zove ljubico«¹¹⁾, »Materin svet«¹²⁾, »Brata prošnja«¹³⁾, Volitva¹⁴⁾, »Drobni ključiči«¹⁵⁾, »Lepa moja gora zelena«¹⁶⁾, »Poljski blagoslov«¹⁷⁾, »Tri junaške tuge«¹⁸⁾, »Svekarve tolažbe«¹⁹⁾, »Sanje Vojsave kraljice«²⁰⁾; prvi dve kitici te pesmi čitajte bralci:

»Sanjala je Vojsava kraljica,
Verla ljuba kralja od Epira,
Po imenu Ive Kastriota,
Sanjala je, u sanji vidila:

Da pozoja je rodila zlega,
Krila so mu Epir pokrivala,
K Carigradu glava dopirala,
Ki je žive Turke požiral.«

¹⁾ Nov. 1857, str. 313.—4.; ²⁾ Nov. 402.—3.; ³⁾ Nov. 1856, str. 39.—40.; ⁴⁾ Nov. 1855, str. 302.—3., 306.—7.; ⁵⁾ Nov. 1857, 3.—4., 7.; ⁶⁾ Nov. 1848, 200.; ⁷⁾ Nov. 1852, str. 70.; ⁸⁾ Nov. 1853, str. 4., 34.; ⁹⁾ Nov. 1853, str. 4., 15.; ¹⁰⁾ Nov. 1851, 79.; ¹¹⁾ Nov. 1852, 49.; ¹²⁾ Nov. 1852, 61.; ¹³⁾ Nov. 1852, str. 89.; ¹⁴⁾ Nov. 1852, str. 101.; ¹⁵⁾ Op. cit. 117.; ¹⁶⁾ Op. cit. 137.; ¹⁷⁾ Op. cit. 193., ¹⁸⁾ Op. cit. 201.; ¹⁹⁾ Op. cit. 241.; ²⁰⁾ Nov. 1856, str. 56., 60., 64.

»Petero potrebnih reči pri dovolitvi zakona na Slovenskem«¹⁾, in Pogled na »mirno goro«²⁾, le enega romarja bi si želel tje — Koseskega. Ko bi slavni pesnik »visoke pesmi« prišel poletni dan, ter šel v nedeljo rano na goro, kakor po spodej ležečej dolini zvoni, od koder, če veter vleče, skladno soglasje od blizo 50 cerkev na ušesa doni, in kadar priplava žarko solnce na zvoniku iz Slavonije, se kaže o svojem lesku in pozemeljsko veličanstvo in neizmerno moč Tistega, ki je rekel: »Bodi« in je bilo.

Te sanje se takó tolmačé, da bode porodila junaško dete; detetu je dala ime Jurij; odraslega odvedejo Turki, med katerimi je zašlúl junak. Nato mu piše mati, da mu je umrl oče; potem premišlja, kakó bi se izmeknil sultanu, obiskal mater in zopet dobil krono. Sreča mu je ugodna; Turke zgrabijo Ogri; Jure vodi vojsko nánje kot Jurij Skenderbeg in uteče.

Prevél je srbsko národno pesem: »Uzrok prestave sedeža srbskega patrijarha v Carigradu«³⁾. Srbska národna pesem »o Kraljeviči Marku«⁴⁾ objavljena je bila po njegovi smrti.

Kobè je nagloma smrt za kápjo šele v 50 letu svojem. Žalo stinko⁵⁾ mu je posvetil Jos. Novak.

Znano je, da so se za »ilirsko« idejo oduševljali večinoma Slovenci na Štírskem, ker so bili izpostavljenější ponemčenju nego Slovenci na Kranjskem; ker pa je Kobè to idejo razširjal na Kranjskem, radi tega smo ga opisali nekoliko obširneje.

¹⁾ Nov. 1851, str. 80.—1., 85.—6.; ²⁾ 264.—5.; ³⁾ Nov. 1856, str. 140., 144.; ⁴⁾ Nov. 1858, str. 238., 248.; ⁵⁾ Nov. 1858, str. 215.

